

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МЕДИКО – ПРИРОДНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник ректора
з навчальної роботи

Світлана ГІЛНА

2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ГЕНЕТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ»

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) рівень

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: 053 Психологія

Освітня програма: Психологія

Миколаїв, 2023

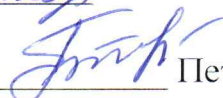
Робоча програма навчальної дисципліни «Генетична психологія»
для студентів ступеня вищої освіти «бакалавр».

За спеціальністю 053 «Психологія»

Розробник: Алексашина І.В.- старший викладач

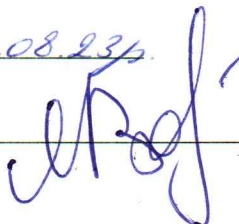
Робочу програму затверджено на засіданні кафедри психології

Протокол № 1 від 27.08.23р

Завідувач кафедри психології Петьков В.А.

Робочу програму погоджено Вченою радою університету

Протокол № 2 від 28.08.23р

Голова Вченої ради Михайло Волков

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Цикл вибіркових дисциплін	
Мова викладання – Українська мова	Спеціальність (професійне спрямування): 053 «Психологія»		
Загальна кількість годин – 150		Рік підготовки	3-й
Тижневих годин для: ОФН – 4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: перший (бакалаврський) рівень	Семестр	
		5-й	
		Лекції	
		24 год.	
		Лабораторні	
		-	
		Семінарські	
		48 год.	
	Самостійна робота		
	78 год.		
	Вид контролю:		
	Залік		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для очної форми навчання 150 – год.: 72 год. – аудиторні заняття, 78 год. – самостійна робота (60 % до 78 %).

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Генетична психологія» є вивчення впливу спадковості і середовища в розвитку психічних ознак та поведінки людини. Предметом вивчення цієї дисципліни є вивчення ролі спадковості та середовища у формуванні індивідуальної варіативності психологічних та психофізіологічних характеристик людини.

Надбані знання можуть бути застосовані у роботі науково-дослідних інститутів, екологічних лабораторій, при медико-генетичному консультуванні.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Генетична психологія» є:

- сформуванню загального уявлення про роль спадковості та середовища в розвитку людини;
- сформуванню знання про методи та методологічні підходи у психогенетиці;
- визначити основні закономірності генетичної обумовленості розвитку психічних ознак людини;
- розглянути основні генетичні закономірності формування поведінки людини;
- сформуванню загального уявлення про генетичні маркери виявлення індивідуальних відмінностей та властивостей людини;
- виявити основні принципи діагностування та прогнозування характеристик людини.

Міждисциплінарні зв'язки. Студенти отримують знання з курсу «Генетична психологія», спираючись на базові знання з загальних дисциплін: «Генетика», «Фізіологія людини та тварин», «Психологія».

Під час вивчення дисципліни «Генетична психологія» у здобувачів вищої освіти мають сформуватися наступні компетентності:

Загальні:

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові:

ФК 01. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

ФК 02. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

ФК 03. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

ФК 04. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

ФК 05. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

ФК 07. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

ФК 15. Здатність виявляти толерантність до міжкультурних форм самовираження й само здійснення індивідуальності, до несхожості наукових поглядів, методологічних підходів тощо.

У результаті вивчення дисципліни можливо досягнути таких програмних результатів навчання:

ПРН 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань для розуміння спеціальних розділів психології з метою майбутньої спеціалізації та освоєння міждисциплінарного зв'язку.

ПРН 4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу літературних джерел, включаючи спеціальну термінологію для проведення дослідження.

ПРН 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, відстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до особливостей співрозмовника в умовах міжособистісної взаємодії.

ПРН 11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

ПРН. 19. Враховувати індивідуальну варіативність становлення людини як індивіда, особистості, суб'єкта діяльності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться: 120 год. / 4 кредити ECTS.

3. Програма навчальної дисципліни

КРЕДИТ 1. ОСНОВИ ГЕНЕТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ.

Тема 1. Вступ. Історія психогенетики.

Психогенетика – наука між психологією та генетикою. Психогенетика як частина психології. Психогенетика як частина генетики. Предмет психогенетики. Завдання психогенетики. Стисла історія виникнення генетики та зародження психогенетики. Ф. Гальтон – засновник психогенетики. Психогенетика та суспільство. Гальтон та евгенестичний рух. Позитивна та негативна евгеніка. Психогенетика та генетика поведінки. Особливості розвитку психогенетики в Україні.

Тема 2. Основні поняття та закономірності генетики.

Ознаки в популяціях. Видоспецифічні та індивідуальні особливості. Поняття ознака. Поняття популяція. Особливості популяції людей. Процеси що проходять в популяціях. Мінливість. Дрейф генів.

Кількісні та якісні ознаки. Графічне зображення ознак та їх змін. Поняття геном, генотип, фенотип. Хромосомна теорія спадковості. Поняття каріотипу. Генетична унікальність особини. Молекулярні основи спадковості. Гени та їх функції. Генетичний код. Поняття локуса та алелі. Множинні алелі.

Види спадковості. Взаємодія між генами. Неменделєвська генетика. Зчеплене успадкування. Успадкування зчеплене зі статтю. Успадкування під контролем статі.

Тема 3. Генетична основа простих якісних ознак (Закони Г. Менделя). ДНК — матеріальний субстрат спадковості.

Закони Менделя. Моногібридне схрещування і відкриття закону розщеплювання (1-й закон Менделя). Дигібридне схрещування і відкриття закону незалежного розподілу (2-й закон Менделя). Кількісні співвідношення ознак у потомстві при моно- і дигібридному схрещуванні. Решітка Пеннета для зображення процесів розщеплювання і незалежного розподілу ознак. Хромосомна теорія спадковості. Два типи клітинного ділення. Хромосоми людини. Поняття каріотипу. Рекомбінація хромосом у процесі утворення статевих кліток. Зчеплення і кросинговер. Генетична унікальність індивіда. Молекулярні основи спадковості. ДНК і її будова. Основна функція гена. Генетичний код. Поняття локуса і алеля. Множинні алелі. Гомозиготність і гетерозиготність. Гени в хромосомах. Мутації. Хромосомні аномалії. Гени в популяціях. Закон Харді-Вайнберга.

КРЕДИТ 2. БІОМЕТРИЧНА ГЕНЕТИКА.

Тема 4. Генетичні основи кількісної мінливості.

Вимірювання кількісних ознак. Вимоги до вимірювань у психогенетиці. Типи частотних розподілів і їх характеристики. Поняття “генотип”, “геном”, “фенотип”. Виникнення кількісної мінливості під дією

полімерних генів. Типи взаємодії генів: адитивне, повне і неповне домінування, епістаз, складні взаємодії.

Тема 5. Типи взаємодії генів.

Типи взаємодії генів: адитивне, повне і неповне домінування, епістаз, складні взаємодії.

КРЕДИТ 3. ОСНОВНІ МЕТОДИ ГЕНЕТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Тема 6. Метод популяційний. Близнюковий метод. Метод прийомних дітей. генеалогічний метод.

Поняття метод в генетичних дослідженнях. Основні методи генетики. Особливості вивчення генетики людини. Особливості вивчення генетичних процесів у популяціях.

Близнюковий метод. Дизиготні та монозиготні близнюки. Частота виникнення близнюків. Генетичні та середовищні фактори у розвитку близнюків. Формулі оцінки коефіцієнта успадкування ознак.

Генеалогічний метод. Родинні дослідження. Вивчення родоводів. Складання та аналіз родоводів. Співставлення результатів аналізу. Висунення припущень.

Метод прийомних дітей. Принцип методу. Теоретичні очікувані коефіцієнти кореляції. Можливості та обмеження у використанні методу.

Інші методи у психогенетиці. Моделювання на тваринах. Молекулярні та цитогенетичні методи. Кількісні методи. Популяційний метод.

Дерматогліфіка та іридодіагностика.

Тема 7. Геноміка. Проект “геном людини”. Методи молекулярно-генетичних технологій.

Геноміка — молода галузь генетики. Основні напрями геноміки. Проект “Геном людини”. Сучасні уявлення про геном людини. Генетичні маркери і їх значення. Аналіз зчеплення. Основні принципи ланки аналізу зчеплення. Історія застосування методу. Генетичні карти. Аналіз асоціацій. Метод генокандидата. Прямий аналіз ДНК. Основні досягнення генної інженерії. Основні етапи молекулярно-генетичних досліджень.

КРЕДИТ 4. ВИВЧЕННЯ ТА АНАЛІЗ ЗДІБНОСТЕЙ ЛЮДИНИ.

Тема 8. Розвиток психомоторних та рухових здібностей.

Психогенетичні дослідження темпераменту. Основні ознаки темпераменту. Середні коефіцієнти успадкування, роль загального та відмінного середовища. Функціональна специфічність великих півкуль мозку. Асиметрія. Теорія виникнення асиметрії.

Успадковуваність рухової та спортивної активності людини. Генеалогія спортивної обдарованості. Статеві особливості успадкування спортивної обдарованості. Генетичний прогноз спортивної обдарованості

Генетика розвитку морфологічних ознак людини. Генетика розвитку координаційних здібностей людини. Генетика розвитку силових здібностей

людини. Генетика розвитку швидкісних здібностей людини. Генетика витривалості людини. Генетика гнучкості людини.

Тема 9. Розвиток аномальної поведінки та генетично обумовлених захворювань.

Психогенетика шизофренії. Основні фактори що лежать у основі психічних відхилень. Сучасні тенденції у евгеніці.

Захворювання Альцгеймера. Успадкування. Стадії розвитку.

Захворювання пов'язані з мутацією одного гена. Захворювання обумовлені хромосомними мутаціями. Захворювання обумовлені геномними мутаціями. Захворювання пов'язані зі зміною кількості хромосом. Захворювання пов'язані зі статевими хромосомами – особливості успадкування.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	очна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
Лек.		Сем.	С.р.	Лек.		Лаб.	С.р.	
1	1	2	3	4	5	6	7	8
КРЕДИТ 1. ОСНОВИ ГЕНЕТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ								
Тема 1. Вступ. Історія психогенетики.	12	2	2	8				
Тема 2. Основні поняття та закономірності генетики.	18	4	6	8				
Тема 3. Генетична основа простих якісних ознак (Закони Г. Менделя). ДНК — матеріальний субстрат спадковості.	20	4	6	10				
Разом за кредитом 1	50	8	14	26				
КРЕДИТ 2. БІОМЕТРИЧНА ГЕНЕТИКА								
Тема 4. Генетичні основи кількісної мінливості.	18	2	6	10				
Тема 5. Типи взаємодії генів.	16	2	6	8				
Разом за кредитом 2	34	4	12	18				
КРЕДИТ 3. ОСНОВНІ МЕТОДИ ГЕНЕТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ.								
Тема 6. Метод популяційний. Близнюковий метод. Метод прийомних дітей. Генеалогічний метод	18	2	6	10				
Тема 7. Геноміка. Проект “геном людини”. методи молекулярно-генетичних технологій	16	2	6	8				
Разом за кредитом 3	34	4	12	18				
КРЕДИТ 4. ВИВЧЕННЯ ТА АНАЛІЗ ЗДІБНОСТЕЙ ЛЮДИНИ.								
Тема 8. Розвиток психомоторних та рухових здібностей.	16	4	4	8				
Тема 9. Розвиток аномальної поведінки та генетично обумовлених захворювань.	16	2	6	8				
Разом за кредитом 4	32	6	10	16				
Всього	150	24	48	78				

5. Теми семінарських занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
КРЕДИТ 1. ОСНОВИ ГЕНЕТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ		
1.	Тема 1. Вступ. Історія психогенетики.	2
2.	Тема 2. Основні поняття та закономірності генетики.	6
3.	Тема 3. Генетична основа простих якісних ознак (Закони Г. Менделя). ДНК — матеріальний субстрат спадковості.	6
КРЕДИТ 2. БІОМЕТРИЧНА ГЕНЕТИКА		
4.	Тема 4. Генетичні основи кількісної мінливості.	6
5.	Тема 5. Типи взаємодії генів.	6
КРЕДИТ 3. ОСНОВНІ МЕТОДИ ГЕНЕТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ		
6.	Тема 6. Метод популяційний. Близнюковий метод. Метод прийомних дітей. Генеалогічний метод	6
7.	Тема 7. Геноміка. Проект “геном людини”. Методи молекулярно-генетичних технологій	6
КРЕДИТ 4. ВИВЧЕННЯ ТА АНАЛІЗ ЗДІБНОСТЕЙ ЛЮДИНИ.		
8.	Тема 8. Розвиток психомоторних та рухових здібностей.	4
9.	Тема 9. Розвиток аномальної поведінки та генетично обумовлених захворювань.	6
Всього		48

6. Самостійна робота

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
КРЕДИТ 1. ОСНОВИ ГЕНЕТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ		
10.	Тема 1. Вступ. Історія психогенетики.	8
11.	Тема 2. Основні поняття та закономірності генетики.	8
12.	Тема 3. Генетична основа простих якісних ознак (Закони Г. Менделя). ДНК — матеріальний субстрат спадковості.	10
КРЕДИТ 2. БІОМЕТРИЧНА ГЕНЕТИКА		
13.	Тема 4. Генетичні основи кількісної мінливості.	10
14.	Тема 5. Типи взаємодії генів.	8
КРЕДИТ 3. ОСНОВНІ МЕТОДИ ГЕНЕТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ		
15.	Тема 6. Метод популяційний. Близнюковий метод. Метод прийомних дітей. Генеалогічний метод	10
16.	Тема 7. Геноміка. Проект “геном людини”. методи молекулярно-генетичних технологій	8
КРЕДИТ 4. ВИВЧЕННЯ ТА АНАЛІЗ ЗДІБНОСТЕЙ ЛЮДИНИ		
17.	Тема 8. Розвиток психомоторних та рухових здібностей.	8

18.	Тема 9. Розвиток аномальної поведінки та генетично обумовлених захворювань.	8
Всього		78

7. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом.

8. Методи навчання

Традиційні методи навчання:

1. пояснювально-ілюстративний метод – студенти отримують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури, через електронний посібник в «готовому» вигляді. Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, студенти залишаються в рамках репродуктивного (відтворюючого) мислення; застосовується для передачі великого масиву інформації;

2. репродуктивний метод – застосування вивченого на основі зразка або правила, діяльність студентів носить алгоритмічний характер, тобто дія виконується на основі інструкцій, приписів, правил в аналогічних, подібних з показаним зразком ситуаціях;

3. метод проблемного викладу – використовуючи різноманітні джерела й засоби, педагог, перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, розкриваючи систему доказів, порівнюючи точки зору, різні підходи, показує спосіб вирішення поставленого завдання, студенти як би стають свідками й співучасниками наукового пошуку;

4. частково-пошуковий, або евристичний, метод – організація активного пошуку рішення висунутих у навчанні (або самостійно сформульованих) пізнавальних завдань або під керівництвом педагога, або на основі евристичних програм і вказівок, процес мислення набуває продуктивного характеру, але при цьому поетапно направляється й контролюється педагогом або самими студентами на основі роботи над програмами (у тому числі й комп'ютерними) і навчальними посібниками, найчастіше застосовується як спосіб активізації мислення, порушення інтересу до пізнання на практичних заняттях і колоквиумах;

5. дослідницький метод – після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань і короткого усного або письмового інструктажу студенти самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й вимірювання й виконують інші дії пошукового характеру; ініціатива, самостійність, творчий пошук проявляються в дослідницькій діяльності найбільш повно.

Активні методи навчання:

6. *практичні вправи*, у процесі виконання яких студенти моделюють свої дії у різних навчальних і виховних ситуаціях майбутньої професійної діяльності;

7. *аналіз конкретних ситуацій* як індивідуально, так і в малих навчальних групах (6-8 осіб), у ході розбору яких студенти не тільки вчаться

формулювати проблеми й ухвалювати рішення щодо них, але й виробляють ряд важливих навичок в області міжособистісної комунікації, групової роботи й лідерства;

8. *робота в малих навчальних групах*, у ході якої студенти виконують практичні вправи, розбирають конкретні ситуації, готують групові проекти й беруть участь у ділових іграх; така робота допомагає студентам освоювати рольову поведінку, учитися ефективному спілкуванню й обміну досвідом, виробляти лідерські якості.

9. *ділові ігри* носять комплексний характер і проводяться для студентів на основі закордонних методик, сприяючи більш глибокому розумінню й ефективному закріпленню вивчених ними дисциплін.

Широко використовуються *методи відео й комп'ютерної комунікації*.

9. Методи контролю

Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації навчального процесу за кредитно-трансферною системою здійснюється шляхом поточного, кредитного, підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

Комплексна діагностика знань, умінь та навичок студентів з дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного і підсумкового контролю знань (іспиту).

Форма поточного контролю – усне опитування, тестування на практичних заняттях, виконання індивідуальних завдань.

Періодична форма контролю – виконання комплексних контрольних робіт, розробка проектів, колоквиуми, творчі роботи.

Форма підсумкового контролю – іспит на основі суми балів набраних за кожний кредит та його складання.

Критеріями оцінювання є:

а) при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладення, культура мови; впевненість, емоційність та аргументованість; використання основної та додаткової літератури; аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки;

б) при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання; цілісність, систематичність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи; підготовка матеріалу за допомогою комп'ютерної техніки.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Питання до заліку

1. Вступ. Історія психогенетики.
2. Психогенетика – наука між психологією та генетикою.
3. Психогенетика як частина психології.
4. Психогенетика як частина генетики.
5. Предмет психогенетики.
6. Завдання психогенетики.
7. Стисла історія виникнення генетики та зародження психогенетики.
8. Ф. Гальтон – засновник психогенетики.
9. Психогенетика та суспільство.
10. Гальтон та еугенетичний рух.
11. Позитивна та негативна євгеніка.
12. Психогенетика та генетика поведінки.
13. Особливості розвитку психогенетики в Україні.
14. Основні поняття та закономірності генетики.
15. Ознаки в популяціях.
16. Видоспецифічні та індивідуальні особливості.
17. Поняття ознака.
18. Поняття популяція.
19. Особливості популяції людей.
20. Процеси що проходять в популяціях.
21. Мінливість.
22. Дрейф генів.
23. Кількісні та якісні ознаки.
24. Графічне зображення ознак та їх змін.
25. Поняття геном, генотип, фенотип.
26. Хромосомна теорія спадковості.
27. Поняття каріотипу.
28. Генетична унікальність особини.
29. Молекулярні основи спадковості.
30. Гени та їх функції.
31. Поняття локуса та алелі.
32. Множинні алелі.
33. Види спадковості.
34. Взаємодія між генами.
35. Неменделєвська генетика.
36. Зчеплене успадкування.

37. Успадкування зчеплене зі статтю.
38. Успадкування під контролем статі.
39. Генетична основа простих якісних ознак (Закони Г. Менделя).
40. ДНК — матеріальний субстрат спадковості.
41. Закони Менделя.
42. Моногібридне схрещування і відкриття закону розщеплювання (1-й закон Менделя).
43. Дигібридне схрещування і відкриття закону незалежного розподілу (2-й закон Менделя).
44. Кількісні співвідношення ознак у потомстві при моно- і дигібридному схрещуванні.
45. Решітка Пеннета для зображення процесів розщеплювання і незалежного розподілу ознак.
46. Хромосомна теорія спадковості.
47. Два типи клітинного ділення.
48. Хромосоми людини.
49. Поняття каріотипу.
50. Рекомбінація хромосом у процесі утворення статевих кліток.
51. Зчеплення і кросинговер.
52. Генетична унікальність індивіда.
53. Молекулярні основи спадковості. ДНК і її будова.
54. Основна функція гена.
55. Генетичний код.
56. Поняття локуса і алеля.
57. Множинні алелі.
58. Гомозиготність і гетерозиготність.
59. Генетичні основи кількісної мінливості.
60. Вимірювання кількісних ознак.
61. Вимоги до вимірювань у психогенетиці.
62. Типи частотних розподілів і їх характеристики.
63. Поняття “генотип”, “геном”, “фенотип”.
64. Виникнення кількісної мінливості під дією полімерних генів.
65. Типи взаємодії генів: адитивне, повне і неповне домінування, епістаз, складні взаємодії.
66. Типи взаємодії генів: адитивне, повне і неповне домінування, епістаз, складні взаємодії.
67. Метод популяційний. Близнюковий метод. Метод прийомних дітей. генеалогічний метод.
68. Поняття метод в генетичних дослідженнях.
69. Основні методи генетики.
70. Особливості вивчення генетики людини.
71. Особливості вивчення генетичних процесів у популяціях.
72. Близнюковий метод.
73. Дизиготні та монозиготні близнюки.
74. Генетичні та середовищні фактори у розвитку близнюків.
75. Формулі оцінки коефіцієнта успадкування ознак.
76. Генеалогічний метод.
77. Родинні дослідження.
78. Вивчення родоводів.
79. Складання та аналіз родоводів.
80. Співставлення результатів аналізу. Висунення припущень.
81. Метод прийомних дітей. Принцип методу.

82. Теоретичні очікувані коефіцієнти кореляції.
83. Можливості та обмеження у використанні методу.
84. Інші методи у психогенетиці.
85. Моделювання на тваринах.
86. Молекулярні та цитогенетичні методи.
87. Кількісні методи. Популяційний метод.
88. Дерматогліфіка та іридодіагностика.
89. Геноміка — молода галузь генетики.
90. Основні напрями геноміки.
91. Проект “Геном людини”.
92. Сучасні уявлення про геном людини.
93. Генетичні маркери і їх значення.
94. Основні принципи ланки аналізу зчеплення. Історія застосування методу.
95. Генетичні карти. Аналіз асоціацій.
96. Метод генокандидата.
97. Прямий аналіз ДНК.
98. Основні досягнення генної інженерії.
99. Основні етапи молекулярно-генетичних досліджень.
100. Розвиток психомоторних та рухових здібностей.
101. Психогенетичні дослідження темпераменту.
102. Основні ознаки темпераменту.
103. Середні коефіцієнти успадкування, роль загального та відмінного середовища.
104. Функціональна специфічність великих півкуль мозку.
105. Теорія виникнення асиметрії.
106. Успадковуваність рухової та спортивної активності людини.
107. Генеалогія спортивної обдарованості.
108. Статеві особливості успадкування спортивної обдарованості.
109. Генетичний прогноз спортивної обдарованості
110. Генетика розвитку морфологічних ознак людини.
111. Генетика розвитку координаційних здібностей людини.
112. Генетика розвитку силових здібностей людини.
113. Генетика розвитку швидкісних здібностей людини.
114. Генетика витривалості людини.
115. Генетика гнучкості людини.
116. Розвиток аномальної поведінки та генетично обумовлених захворювань.
117. Психогенетика шизофренії.
118. Основні фактори що лежать у основі психічних відхилень.
119. Сучасні тенденції у евгеніці.
120. Захворювання Альцгеймера.
121. Захворювання пов'язані з мутацією одного гена.
122. Захворювання обумовлені хромосомними мутаціями.
123. Захворювання обумовлені геномними мутаціями.
124. Захворювання пов'язані зі зміною кількості хромосом.
125. Захворювання пов'язані зі статевими хромосомами — особливості успадкування.

10. Методичне забезпечення

1. Навчально-методичний комплекс дисципліни «Генетична психологія».
2. Методичні вказівки для виконання лабораторних занять з дисципліни «Генетична психологія» студентами денної форм навчання галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» Спеціальність: 053 «Психологія»
3. Навчальні посібники.

11. Рекомендована література

Основна

1. Максименко С. Д. Теоретико-методологічні засади визначення предмету і методу сучасної генетичної психології / Сергій Дмитрович Максименко // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О.Сухомлинського: зб. наук. праць: статті / [за ред. С. Д. Максименка, Н.О.Євдокимової]. – Миколаїв: МДУ імені В.О.Сухомлинського, 2013. – Т.2, Вип. 10 (91). – С.6-16. – (Серія «Психологічні науки»).
2. Маруненко І.М., Неведомська Є.О. Біологія людини з основами генетики: Посібник для лабор. і сам ост. робіт для студ. небіол. спец. вищ. пед. навч. закл. - К.: КМПУ, 2008.- 98 с.
3. Маруненко І.М., Неведомська Є.О., Бобрицька В.І., З.Ф. Сіверс Основи генетики людини: Навчальний посібник для студ. вищ. пед. навч. закл. - К.: КМПУ, 2006.- 170 с.
4. Пішак В.П., Мещішен І.Ф., Пішак О.В., Мислицький В.Ф. Основи медичної генетики: - Чернівці: Мед. Академія 2000. – 248 с.

Допоміжна

1. Душанин С.А., Иващенко Л.Я., Пирогова Е.А. Тренировочные программы для здоровья. - К.: "Здоровья", 1985. - 32 с.
2. Патологическая физиология / Под. ред. Н.Н.Зайко. - К. Вища школа, 1985. - 260 с.